

βρινὸν ὄρμον τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀλλ' ὁ βορειᾶς τὸν ἐξούρισε, αἱ ἀλυσίδες τῶν ἀγκυρῶν του ἐκόπησαν ὑπὸ τῆς βίας τοῦ ἀνέμου, καὶ προεσύθη διὰ μιᾶς δέκα μίλια μακρὰν. Μάτῃν προσεπάθη· εὐ με ὅλας τὰς δυνάμεις του νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸν Κωφρόν, τὸν γνωστὸν ὄρμον τῆς Συκιάς, τοῦ μεσαίου λαίμου τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπου ἄμα εἰσπλεύσῃ τις δὲν βλέπει πλέον πῶθεν εἰσέπλευσεν, ἀλλ' ὅπου δυσκόλως εἰσπλέει τις. Ὁ ὄρμος ὁμοιάζει μὲ λίμνην μεσόγειον, μὴ ἔχουσαν ὁρατὸν στόμιον, τόσον εἶνε ἀσφαλῆς. Καὶ τὸ γολεττί ζυλάρμενον μετὰ ματαῖα, προσπαθείας, παρεσβήτη ὑπὸ τῆς τρικυμίας πρὸς τὰς νήσους, ὅπου τὴν νύκτα ἐκείνην τῶν Χριστουγέννων, οἱ ἀγωνιῶντες ναυθάται εἶδον ἕξαφνα φῶς, ὡς φάρον ὁδηροῦντα αὐτούς, τοὺς πυρσοὺς οὓς εἶχον ἀνάψει ἔμπροσθεν τοῦ ναύσκου τοῦ Χριστοῦ οἱ τοαχεῖς αἰπόλοι. Ὁ πυρσοὺς ἐκεῖνος ἐφάνη πρὸς αὐτοὺς ὡς θεῖον πράγματι θαῦμα, ὡς νὰ θερμαίνοντο περὶ αὐτὸν ἀγαυοῦντες οἱ ποιμένες ἐκεῖνοι, οἱ ἀκούσαντες τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις. Ἐπλησίασαν φερόμενοι μᾶλλον ἢ πλέοντες πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, καὶ τότε ἐκινδύνευσαν νὰ κατασυντριβῶσιν εἰς τοὺς βράχους τοῦ Κουρούπη. Εὐτυχῶς, δι' ἐπιτηδείου χειρισμοῦ ἀπέφυγον τὴν καταστροφὴν, καὶ ἐκάθισαν τὸ σκάφος εἰς τὰ ῥηγά, ἐπὶ τῆς ἄμμου, ὅπου τόσον καλὰ ἦτο ἐξησφαλισμένον, ὅσον δὲν ἦδύνατο νὰ εἶνε μὲ τὰς δύο ἀγκύρας του, τὰς μεινάσας ὡς ὁμήρους εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ὄρμου τῆς Δάφνης.

*

Ἐφεξεν ὁ Θεὸς τὴν χαρμόσυνον ἡμέραν, καὶ οἱ αἰπόλοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ σφάζωσι καὶ ψήσωσι δύο τρυφερά ἐρίφια, ἐνῶ οἱ δύο ὑλοτόμοι εἶχαν φέρει ἀπὸ τὸ βουνὸν πολλὰς δωδεκάδας κοτσύφια ἀλατισμένα· καὶ ὁ καπετὰν Κωσταντῆς ἀνεβίβασεν ἀπὸ τὸ γολεττί, τὸ ὅποιον οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν, ὅπως ἦτο καθισμένον, ἂν δὲν ἔπνεε νότος ἀπὸ τῆς ξηρᾶς νὰ τὸ ἀπωθήσῃ πρὸς τὸ πέλαγος, ἀνεβίβασε δύο ἀσκούς γενναίου οἴνου καὶ ἓν καλάθιον μὲ αὐγά καὶ κασκαβάλι τῆς Αἴνου, καὶ ἡμίσειαν δωδεκάδα ὄρνιθας καὶ μικρὸν βυτίον μὲ σκομβρία. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ὑπὸνῆσαν, ἐορτάσαντες τὰ Χριστουγεννα μετὰ σπανίας μεγαλοπρεπείας ἐπὶ τοῦ ἐρήμου ἐκείνου βράχου. Τὴν νύκτα ἐκοιμήθησαν ἐν μέσῳ ἀφθόνων πυρῶν, μὲ ἀρκετὰ δὲ σκεπάσματα καὶ καπόταις, ὅσα καὶ οἱ ἐκ τῆς πολίχνης πανηγυρισταὶ εἶχαν φέρει μεθ' ἑαυτῶν, καὶ οἱ αἰγοβοσκοὶ εἶχαν εἰς τὸ Κάστρον, καὶ ὁ ἐκ Δήμνου φιλότιμος καρaboκῆρς ἐκόμισεν ἀπὸ τὸ πλοῖόν του.

Τὴν ἐπαύριον ὁ ἄνεμος ἐκόπατε, τὸ ψῆχος ἠλαττώθη πολὺ, καὶ ἐπωφελοῦμενοι τὴν ἀνακοχὴν τοῦ χειμῶνος, ἀπεράσισαν ν' ἀπέλθωσιν. Ὁ μπάριμπα-Στεφανῆς καὶ ὁ υἱὸς του μετὰ δύο ἄλλων βοηθῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν μικρὰν ἄμμου-

διὰν ὑπὸ τὰ Μποστάνια, καθέλκουσαν τὴν λέμβον, ἐπέβησαν αὐτῆς, καὶ ἀμφαντες τὸ Κάστρον, τὴν ἔφεραν ἀπὸ Σοφράν εἰς τὸ βορειανατολικὸν μέρος. Τῇ βοήθειᾳ τῆς δυνατῆς βάρκας τοῦ μπάριμπα-Στεφανῆ καὶ τῆς μικρᾶς φελούκας τοῦ Λημηίου κυβερνήτου, τόσοι βραχίονες συμπονήσανται, δὲν ἐβράδυναν νὰ ξεκαθίσωσιν ἀπὸ τὴν ἄμμου τὸ γολεττί, τὸ ὅποιον δὲν εἶχε πάθει τίποτε, ἀλλ' ἐφαίνετο ὡς μαλακῶς πλαγιασμένον καὶ ἀναπαυόμενον κατόπιν πολλῶν κόπων. Καὶ ἀποχαιοτίσαντες τοὺς αἰπόλους, ἐπεβιβάσθησαν οἱ μὲν εἰς τὸ γολεττί, οἱ δὲ εἰς τὴν βάρκαν, πότε ῥυμουλκουμένη, πότε ῥυμουλκοῦσαν, καὶ μὲ ἰστία καὶ μὲ κώπας πλέοντες, διὰ τῆς βορειανατολικῆς ὁδοῦ τὴν φορὰν ταύτην, ὡς συντομωτέρας καὶ εὐπλωτέρας εἰς τὴν κάθοδον, ἔφθασαν αἰσίως εἰς τὴν πολίχνην.

14 Δεκεμβρίου 1891

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ἐναρξίς τοῦ Θεάτρου τῆς Κομοδίας

Διήλθον ἐπέραν ἀρκετὰ εὐχάριστον κατὰ τὰ ἐγκλίματα τοῦ νέου θεάτρου, τοῦ ἐπικληθέντος τῆς Κομοδίας. Ἐπρόκειτο νὰ διδαχθῶσι τρεῖς κωμῳδίαί καὶ ν' ἀπαγγελθῶσιν ὑπὸ τῶν ἠθοποιῶν ποιήματα γνωστῶν παρ' ἡμῖν ποιητῶν. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ καθεαυτὸ ἡ κωμῳδία εἶνε ἀναντιρρήτως τὸ προτιμώμενον ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινῶν θέαμα, — τὸ ἐπαξίως δημοφιλὲς ὄνομα τοῦ κ. Παντοπούλου, τοῦ ἐτέρου τῶν θιαστροῶν, καὶ τὸ παρθενικὸν θέλημα τῆς πρώτης ἐπέρας ἰδρύματος νέου ἀρκετὰ ὑπὸ τοῦ τύπου διαφημισθέντος, συνεκάλεσαν ἀκροατήριον πολυπληθὲς καὶ ἐκλεκτότατον. Ὁ κόσμος μετὰ δυσκολίας ἐκυκλοφόρει διὰ τῶν στενῶν διόδων ἐπάνω καὶ κάτω. Τὸ θέατρον ἦτο κατάμεστον, ἡ πλατεία, τὰ θεωρεῖα, ὁ ἐξώστης, τὸ ὑπερῶν. Ἀνέπνεα τὴν ἀτμόσφαιραν βεβαρυμένην ἀκόμη ἐκ τῆς ὀσμῆς τῶν ἐλαιοχρωμάτων καὶ περιέφερα ἔδω καὶ ἐκεῖ τὰ βλέμματα περιμένον. Ὁ κόσμος ἐπίσης μ' ἐμιμῆτο ἢ ἐγὼ ἐμιμούμην τὸν κόσμον· ἐβλεπόμεθα καὶ ἐσχολιάζομεν.

Μικρὸς ὁ χώρος, ἀλλὰ κομψός, εὐχρως, φωτεινός. Ἀπὸ τὴν θέσιν του δὲν ἐννοεῖ κανεὶς τὰς ἐλλείψεις τῆς κυκλοφορίας, οὔτε τὰς ἐλαχίστας τῆς ἀκουστικῆς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς παραστάσεως. Φιλόκαλος καὶ ἰδιόρρυθμος εἶνε ἡ διακόσμισις. Νομίζει κανεὶς ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Παγῶδας, τῆς ἐξωγραφημένης ἐπὶ τῆς αὐλαίας. Φοίνικες καὶ ἄλλα φυτὰ ἐξωτικά, στρουθοκάμηλοι καὶ ἐλέφαντες, οὐρανὸς κυανὸς ἀνοιχτός, διαφαίνονται πανταχοῦ μετὰ τῶν χρυσῶν πλασιῶν καὶ τῶν ὅλων ἀνατολικῶν καμπυλωμάτων. Τί γλυκὺ καὶ καλλιτεχνικὸν καταφύγιον διὰ τὴν πτωχὴν ἑλληνικὴν τέχνην τὴν

φερέοικον, τὴν κατασκηνούσαν ὅπου ἔρθανεν ὡς αθιγγάνης!... Ἄλλ' ἡ τύχη τῆς φαίνεται μετὰ-βαλλομένη τώρα ὀριστικῶς· καὶ ἐν ᾧ τὸ περικομψὸν θέατρον τῆς Ἑλληνικῆς Κωμωδίας ανοίγει τὰς πύλας του, κτιζέται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τὸ θέατρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Δράματος. Ὁ πρῶτος ὄρος τῆς εὐδοκίμησως, ἡ μονιμότης τῆς σκηνῆς, πληροῦται· κατὰ τᾶλλα καὶ τὸ κοινὸν καὶ οἱ ἠθοποιοὶ μᾶς φαίνονται σήμερον ἀκούοντες προχωρημένοι, ὥστε δὲν εἴμεθα ὑπερβολικῶς αἰσιόδουξοι· οἱ φρονούντες ὅτι πλησιάζει ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θ' ἀπολαύσωμεν τελείαν θεατρικὴν ἐσπερίδα. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ ὀρχήστρα ἀνακρούει τὸν ἐθνικὸν ὕμνον· ἡ παράστασις ἄρχεται.

Εἶνε ἡ πληροστέρα τῶν καλλιτεχνικῶν ἀπολαύσεων τὸ θέατρον. Συνδυάζει ὅλας τὰς τέχνας· τέρπει ὅλας τὰς αἰσθήσεις. Ἐν δράμα ἐπὶ παραδείγματι, διερμηνεύμενον ὑπὸ ἀριστοτεχνῶν καὶ ἐπὶ σκηνῆς καταλήλου, εἶνε ὅ,τι ὠραιότερον δύναται νὰ ποθῆσῃ ἡ ψυχὴ μας. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐδῶ δὲν ζητοῦμεν ταδύνατα. Ἀρκοῦμεθα εἰς ὅ,τι ἔχομεν. Τὸ ζήτημα εἶνε νὰ γαπῶμεν, νὰ καλλιεργῶμεν καὶ νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅ,τι ἔχομεν. Εἶνε ἡ μόνη μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας ἀργότερα θὰ ἔχομεν καλῆτερα καὶ θὰ πλησιάζωμεν ὅλον ἐν τῇ τελειότητι. Τοῦ Θεάτρον τῆς Κωμωδίας αὐτὸς εἶνε ὁ ὑψηλὸς προορισμός. Καὶ ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν πρώτην αὐτὴν ἐσπέραν τὴν ἀθηναϊκὸν κοινὸν τὸν ἐνόησε καὶ εἶνε διατεθειμένον νὰ τὸν υἱοθετήσῃ. Τί ἔχει ἄλλως νὰ χάσῃ; Εἰς τὸ τέλος, ἡ ἀπόλαυσις του οὐδέποτε, πιστεύω, θὰ εἶνε κατωτέρα τῶν λίαν μετρίων τιμῶν τοῦ νέου Θεάτρον. Ἐχομεν ἐν κτίριον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἐπιτυχία ἀναμφισβήτητος, καὶ ἓνα Παντόπουλον, ἱκανότητα ἀκόμη πλέον ἀναμφισβήτητον. Αὐτὸς εἶνε ἡ ψυχὴ τοῦ καλοῦ ἄλλως θιάσου, καὶ ὁ στῦλος τοῦ Θεάτρον. Ἰσχύς του εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ του· καὶ εἶδομεν πῶς τὸν ὑπεδέχθη ὁ λαός του ἐπιφανέντα κατόπιν μακρᾶς ὀπωσοῦν ἀπουσίας. Τὰ χειροκροτήματα ἀντήχησαν ἐξ ὅλων τῶν σημείων παρατεταμένα, ἤργησε δὲ πολὺ νὰ γίνῃ ἡσυχία καὶ ν' ἀκουσθῇ ἡ ὑπερβίος καὶ τῶσον οἰκεία φωνὴ τοῦ συμπαθοῦς κωμικοῦ, ἀπαγγέλλουσα τὸν Ἄνθρωπον καὶ τὰ Ζῶα ἐκ τοῦ «Φασουλῆ Φιλοσόφου». Νομίζω ὅτι ὁ κ. Σουρῆς δὲν θὰ ἤθελε βέβαια καλῆτερον διερμηνέα τοῦ φαιδρου αὐτοῦ καὶ παιγιωδῶς ποιήματος. Τὸ κοινὸν ἐξεκαρόθη. Εἰς τινὰς ὑπαινεγμοὺς ζωηροὺς ὁ θόρυβος τῶν γελώτων καὶ τῶν χειροκροτημάτων ἐσάλεισε τὸ κτίριον ὅλον.

Εἰς τὴν ἀπαγγελίαν εἶμαι πολὺ δύσκολος· Εἰμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι ἀκόμη δὲν ἤκουσα ἄνθρωπον ν' ἀπαγγέλλῃ κάτι ὅπως θὰ τὸ ἤθελα ἐγώ· πλὴν ὁμολογῶ ὅτι ἡ περίφημος κατακλείς τοῦ Σουρῆ «ποῦ κακὸ φόφο ν' ἄχῃ!» δὲν ἐφάνταζέ-μην ποτὲ ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκστομισθῇ τε-

λειότερον ἢ ὅπως τὴν ἐξεστόμιεν ὁ κ. Παντόπουλος· Αὐτὸς ἔσωσε τὸ πρῶτον μέρος· τῆς ἐσπερίδος, τὸ ὁποῖον οὔτε διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ποιημάτων διεκρίθη, πολὺ δ' ὀλιγότερον διὰ τὴν πρόβουσαν αὐτῶν ἀπαγγελίαν. Εὐχόμεναι νὰ εἶνε ἡ πρώτη καὶ τελευταία ἀπόπειρα.

Ἡ εὐθύς κατόπιν ἐπακολουθήσασα παράστασις τοῦ Ζητεῖται Ἰπὴρ ἔρατνε τὴν καλὴν γνώμην, τὴν ὁποῖαν ἀπὸ πέρουσι τὸ κοινὸν εἶχε σχηματίσῃ περὶ τῆς κωμωδίας τοῦ κ. Χ. Ἀννίνου. Ἐγὼ τὴν ἐβλεπα διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ σκηνῆς καὶ δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι μοὶ ἐφάνη ἀλλοία τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα ἐν τῇ Ἐστία. Εἶνε τεχνικὴ ἡ πλοκὴ τῆς καὶ γοργὴ ἡ δράσις τῆς τόσον, ὥστε δὲν σὲ ἀφίνει νὰ σκεφθῆς διόλου, ὅπως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν ἴσως ἀπίθανον βᾶσιν τῆς. Διδάσκαλος νὰ ζητῆ νὰ εἰσέλθῃ ὑπὸ πρῆτης, εἶνε παρὰ ἄξον πρᾶγμα, θὰ εἰπῆτε. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἰδῆτε τὸν Παντόπουλον παίζοντα, καὶ τότε εἰπῆτε, ἂν τολμάτε, ὅτι δὲν εἶνε τὸ φυσικότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου. Ἐν γένει θεωρῶ τὴν κωμωδίαν αὐτὴν ὡς μίαν τῶν τελειότερων τῆς θεατρικῆς μας φιλολογίας.

Περὶ τοῦ Ἰδού τοῦ Σουζύγου, κωμωδίας τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου, τὴν ὁποῖαν ἔχει διασκευάσῃ, νομίζω, ἐκ τοῦ γερμανικοῦ, δύναμαι ἐν εἰλικρινείᾳ νὰ εἶπω ὅτι δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἔργων, ἠλέγχθη δὲ ἀνίσχυρος νὰ τὸ ἀναδείξῃ καὶ αὐτὸς ὁ κ. Παντόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τοῦ θαυμασίου μετακμφοισμοῦ, δι' οὗ ἀπὸ Κουρούνη μετενσαρκώθη εἰς Νίνιον, πολὺ ὑστέρησεν ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ζακυνθίου ιδιώματος. Εἰς μερικὰ μέρη ἐπέτυχεν ὁμολογούμενος· ἀλλὰ ἡ μελέτη του ἐφάνη ἀτελής, καὶ πάλιν ὅμως πολὺ ὑπερτέρα τῆς τῶν λοιπῶν ἠθοποιῶν.

Περὶ τῆς κωμωδίας τοῦ Δημητρίου Κόκκου Γάμος διὰ φόλας πρώτην φοράν διδουμένης, ἔπρεπε νὰ γίνῃ μακρότερος λόγος. Ἄλλ' ἐπιφυλάσσομαι νὰ ὁμιλήσω, ἀφ' οὗ τὴν ἴδω ἀκόμη μίαν φοράν. Τὸ κωμικὸν παίγιον τοῦ τραγικῶς ἀποθανόντος ποιητοῦ ἐκρίθη γοργόν, τεχνικόν, εὐφρές, τέλειος δὲ ἀστynomικός κλητῆρ ὁ Παντόπουλος. Διστάζω νὰ ἐπαναλάβω τελειωτικῶς τὴν πρώτην αὐτὴν κρίσιν ὡς πρὸς τὸ ἔργον, διότι τὴν καρδίαν μου παιασῶρει εἰς συμπάθειαν ἡ μνήμη ἀνθρώπου, εὐρόντος μὲν ἄδικον θάνατον ἐν τῇ ἀκμῇ του, ἀφῆσαντος δὲ ὡς μόνην κληρονομίαν εἰς τέκνον ἀνήλικον τὰ ἔργα του. ***

Ε Δ Ω Κ' Ε Κ Ε Ι

Σαρκοδόγον φυτὸν

Ὁ Φυτολογικὸς Κῆπος τῆς Οὐασιγκτῶνος ἐπλουτίσθη ἐσχάτως διὰ παραδόξου φυτοῦ, ἰθαγενοῦς τῶν τροπικῶν. Τὸ ἄνθος του ἐκκρίνει ὑγρὸν